

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: «4 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Τόπος: Βαλένθια Ισπανίας

Χρόνος: 11 – 15 Νοεμβρίου 2019

Εκπαιδευτικός φορέας : ESMOVIA

Συμμετέχουσες: Ζεντέλη Ευγενία, Κόσσυβα Σταυρούλα

Εισαγωγή

Η αποστολή και το έργο ενός εκπαιδευτικού σήμερα έχει πολύ μεγάλο αντίκτυπο στην κοινωνική και ατομική ευημερία. Κυρίαρχο ζητούμενο στον χώρο της εκπαίδευσης του 21^{ου} αιώνα είναι ο εκσυγχρονισμός της διδακτικής διαδικασίας και ο εμπλουτισμός της με καινοτόμους μεθόδους, η εφαρμογή των οποίων κρίνεται ωφέλιμη και αποτελεσματική ως προς την επίτευξη των διδακτικών και παιδαγωγικών στόχων. Στο πλαίσιο αυτό, στο πρόγραμμα «Τέσσερα εργαλεία για την καινοτόμο εκπαίδευση» παρουσιάστηκαν και μελετήθηκαν σύγχρονες παιδαγωγικές και διδακτικές μέθοδοι που μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε γνωστικό αντικείμενο και σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η συμμετοχή στο εν λόγω πρόγραμμα ανέδειξε την ανάγκη για την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη βελτίωση των στάσεων των εκπαιδευτικών σχετικά με την ανανέωση της διδακτικής πράξης, την προώθηση καινοτόμων καλών πρακτικών και την ανταλλαγή ιδεών, την παροχή περισσότερων μαθησιακών κινήτρων στους μαθητές και τη διαμόρφωση θετικού παιδαγωγικού κλίματος. Η δια ζώσης εμπλοκή των συμμετεχόντων ως υποκειμένων σε μαθησιακές διαδικασίες, όπου εφαρμόστηκαν σε πρακτικό επίπεδο καινοτόμοι διδακτικές μέθοδοι, συνέβαλε στον εμπλουτισμό της εμπειρίας τους και στη συνειδητοποίηση ότι η προσαρμογή συγκεκριμένων και απλών στην ουσία τους διδακτικών εργαλείων στη σύγχρονη ελληνική σχολική πραγματικότητα μπορεί να έχει σημαντικά και πολλαπλά οφέλη. Στο πλαίσιο της διάχυσης και μετάδοσης της θετικής αυτής εμπειρίας, ακολουθεί η αναλυτική παρουσίαση τεσσάρων μεθόδων καινοτόμου εκπαίδευσης.

Διαμόρφωση θετικού παιδαγωγικού κλίματος: Προϋπόθεση για την καινοτόμο εκπαίδευση

Προκειμένου να εφαρμοστεί και να έχει αποτελεσματικότητα οποιαδήποτε μέθοδος διδασκαλίας, είναι σημαντικό να έχει προηγηθεί διερεύνηση της συναισθηματικής κατάστασης των μαθητών και της διαμόρφωσης θετικού κλίματος. Για τον σκοπό αυτό, γίνεται χρήση ορισμένων πολύ απλών δραστηριοτήτων στην αρχή μιας διδακτικής ώρας. Ειδικότερα:

A) Τεχνική Highs and Lows. Κάθε μαθητής μοιράζεται σύντομα και αυθόρμητα μια καλή (high) και μια κακή (low) προσωπική στιγμή. Έτσι, μπορεί ο εκπαιδευτικός να πληροφορηθεί εν τάχει για την συναισθηματική κατάσταση και ετοιμότητα κάθε μαθητή τη δεδομένη χρονική στιγμή, π.χ. μια Δευτέρα πρωί.

B) The Happiness Jar (Το βάζο της ευτυχίας). Ο εκπαιδευτικός έχει προηγουμένως καταρτίσει μια λίστα με ερωτήσεις για την ενεργοποίηση των θετικών

στοιχείων στη ζωή κάθε μαθητή. Παραδείγματα ενδεικτικών ερωτήσεων είναι τα εξής:

- 1) Κάτι όμορφο που περιμένω να γίνει σήμερα είναι
- 2) Σήμερα μου αρέσει ο εαυτός μου γιατί....
- 3) Η καλύτερη στιγμή της χθεσινής μέρας ήταν όταν
- 4) Μια θετική σκέψη που θα χάριζα σε ένα συμμαθητή μου ή μια συμμαθήτριά μου που δεν έχει καλή διάθεση σήμερα είναι...
- 5) Σήμερα θα με ενδιέφερε πολύ να μάθω....., γιατί...
- 6) Είμαι καταπληκτικός/καταπληκτική γιατί...
- 7) Σήμερα θα καταφέρω να
- 8) Σήμερα υπόσχομαι στον εαυτό μου να....
- 9) Κάτι που θα άλλαζα σε μένα είναι..., γιατί...
- 10) Σήμερα νιώθω κυρίως, γιατί....
- 11) Η ευχή μου για σήμερα είναι....
- 12) Αυτό που με κάνει να χαμογελάω σήμερα είναι....
- 13) Το πιο ευχάριστο νέο που άκουσα το τελευταίο διάστημα ήταν
- 14) Μια αρνητική σκέψη που θα ήθελα να εξαφανίσω από το μυαλό μου είναι....
- 15) Το πιο υπέροχο πράγμα που θα μπορούσε να μου συμβεί σήμερα είναι
- 16) Ένας στόχος μου για το επόμενο διάστημα είναι
- 17) Κάτι που με συγκίνησε το τελευταίο διάστημα είναι.....
- 18) Μέχρι το τέλος της εβδομάδας ελπίζω να
- 19) Κάτι που έμαθα για τον εαυτό μου το τελευταίο διάστημα είναι...
- 20) Μια συμβουλή που θα έδινα στον εαυτό μου σήμερα είναι...
- 21) Είμαι περήφανος/ περήφανη για τον εαυτό μου, επειδή
- 22) Ένα ταλέντο που έχω είναι
- 23) Αυτό που αγαπώ περισσότερο στο σχολείο είναι ...
- 24) Ένα χαρακτηριστικό της προσωπικότητάς μου που εκτιμώ είναι ...
- 25) Για να πάρω δύναμη, κλείνω τα μάτια και φέρνω στο μυαλό μου

Χρησιμοποιείται ένα άδειο βάζο και πολύχρωμα χαρτάκια post-it. Ο καθηγητής μοιράζει τα χαρτάκια στους μαθητές και εξηγεί στον πίνακα την διαδικασία. Τους ζητά να γράψουν στο post-it το ονοματεπώνυμό τους, την ημερομηνία και τη συμπλήρωση της απάντησης σε μια από τις παραπάνω ερωτήσεις/ προτάσεις. Κατόπιν, οι μαθητές καλούνται να τοποθετήσουν τα χαρτάκια διπλωμένα μέσα στο βάζο. Οι απαντήσεις δεν κοινοποιούνται στους μαθητές κι αυτό , καλό είναι να διευκρινίζεται από την αρχή, ώστε τα παιδιά να συμπληρώνουν τις προτάσεις με ειλικρίνεια. Η δραστηριότητα αυτή βοηθά τον εκπαιδευτικό να αντλήσει πληροφορίες για το συναισθηματικό και προσωπικό status κάθε μαθητή. Προαιρετικά, ο εκπαιδευτικός συγκεντρώνει τα χαρτάκια με τις απαντήσεις κάθε μαθητή, τα συρράπτει μαζί με μια θετική προσωπική προτροπή και του τα επιδίδει στο τέλος της χρονιάς.

Γ) Μουσική και χορός. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει ένα χαρούμενο τραγούδι να ακουστεί μέσα στη τάξη και προτρέπει τους μαθητές να σηκωθούν από τις θέσεις τους και να κινηθεί καθένας στο ρυθμό της μουσικής. Στόχος είναι η κινητική και σωματική αφύπνιση και η έκλυση θετικής ενέργειας, στοιχεία απαραίτητα ειδικά τις πρώτες διδακτικές ώρες.

1. Μέθοδος Project

Η μέθοδος Project συνιστά ένα εργαλείο που επιτρέπει στους μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες απαραίτητες για την κοινωνία του 21^{ου} αιώνα , καθώς η εκπόνηση τέτοιων σχεδίων καλλιεργεί τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη, την ανάληψη πρωτοβουλιών, την αυτονόμηση, την κοινωνική αλληλεπίδραση

και την ομαδική δουλειά. Στόχος είναι οι μαθητές να αποκτήσουν ευελιξία και να εξοικειωθούν με ποικίλους τρόπους ανταπόκρισης σε προβλήματα της πραγματικής ζωής και της καθημερινότητας, καθώς και της μελλοντικής επαγγελματικής τους εξέλιξης.

8 αρχές – κλειδιά για τη μέθοδο Project:

- 1) Καλλιεργούνται δεξιότητες τόσο σχετικές με το αντίστοιχο γνωστικό αντικείμενο όσο και ευρύτερες δεξιότητες, μη συνδεδεμένες με κάποιον συγκεκριμένο γνωστικό τομέα.
- 2) Η διαδικασία πρέπει να είναι καλά και σαφώς προσδιορισμένη, δηλαδή να έχει αρχή, μέση και τέλος και να παρέχονται ξεκάθαρες και ακριβείς οδηγίες στους μαθητές.
- 3) Αλλαγή ρόλων: Οι μαθητές γίνονται οι επικεφαλής της διαδικασίας, ενώ ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι βοηθητικός, υποστηρικτικός.
- 4) Ενισχύονται δεξιότητες, όπως η ανάληψη πρωτοβουλιών, η αυτενέργεια, η κοινωνική αλληλεπίδραση, η συνεργασία και η δημιουργικότητα.
- 5) Διεξάγεται έρευνα σε ένα συγκεκριμένο θέμα.
- 6) Η μάθηση αποκτά ενεργητικό χαρακτήρα και προσφέρονται ερεθίσματα για τους διαφορετικούς τύπους νοημοσύνης των μαθητών (πολλαπλή νοημοσύνη)
- 7) Η εργασία εστιάζει σε προβλήματα του πραγματικού κόσμου και επιχειρεί να βρει εφαρμόσιμες και βιώσιμες λύσεις.
- 8) Αμφίδρομη μάθηση, η οποία αφορά τη διαδικασία αμοιβαίας τροφοδότησης μαθητών – εκπαιδευτικού.

Ο σχεδιασμός ενός project περιλαμβάνει 3 φάσεις: α) Προετοιμασία β) Πραγματοποίηση γ) Αξιολόγηση. Ο χρόνος εφαρμογής ενός project ποικίλλει ανάλογα με τους στόχους κάθε μαθήματος και τις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές συνθήκες και μπορεί να κυμαίνεται από μια διδακτική ώρα μέχρι και μερικούς μήνες ή και μια ολόκληρη σχολική χρονιά.

A) Προετοιμασία. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει καταρτίσει ένα καλό πλάνο της διαδικασίας και των κριτηρίων αξιολόγησης. Αρχικά, χωρίζει την τάξη σε ομάδες με τυχαίο τρόπο, παραδείγματος χάριν με κριτήριο τον μήνα γέννησης κάθε μαθητή. Κατόπιν, ανακοινώνει το συγκεκριμένο θέμα υπό διερεύνηση, τους επιδιωκόμενους στόχους και τα κριτήρια αξιολόγησης.

B) Πραγματοποίηση. Σε κάθε ομάδα εργασίας, οι μαθητές προτείνουν ιδέες και συζητούν. Ο εκπαιδευτικός παρακολουθεί την δραστηριότητα κάθε ομάδας και ενθαρρύνει τις πολλές και διαφορετικές ιδέες. Διευκολύνει τους μαθητές, όπου χρειάζεται και εξομαλύνει τις όποιες δυσκολίες ή διαφωνίες, χωρίς όμως να παρεμβαίνει άμεσα και να τους καθοδηγεί αυστηρά. Είναι σημαντικό να τους προτρέπει να εφαρμόζουν στην πράξη μια ιδέα προτού την απορρίψουν και να δοκιμάζουν προτάσεις όλων των μελών της ομάδας. Παράλληλα, τους υπενθυμίζει τα χρονικά περιθώρια και τους βοηθά στην οργάνωση της εργασίας τους. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι τους δίνει περιθώριο να αυτενεργήσουν και κινείται από ομάδα σε ομάδα παρατηρώντας και κρατώντας σημειώσεις για τη στάση και τη δράση κάθε μέλους.

Γ) Αξιολόγηση. Σε αυτή τη φάση, κάθε ομάδα παρουσιάζει τα αποτελέσματα της εργασίας της στην ολομέλεια της τάξης. Είναι ουσιώδες κάθε μαθητής να σταθεί όρθιος μπροστά σε όλη την τάξη και να πει κάτι σχετικό από όσα αποκόμισε μετά το πέρας της συγκεκριμένης διαδικασίας. Ο εκπαιδευτικός αξιολογεί πάντα ανταποκρινόμενος στα κριτήρια που εξ αρχής είχαν τεθεί, στη φάση της προετοιμασίας. Κατά την αξιολόγηση, είναι απαραίτητο να ειπωθεί εκ μέρους του εκπαιδευτικού ένα τουλάχιστον θετικό στοιχείο που χαρακτηρίζει κάθε ομάδα μαθητών.

Ενδεικτικό παράδειγμα εφαρμογής μεθόδου Project

Διδακτικό αντικείμενο: Λογοτεχνία

Υλικό: απόσπασμα από ένα μυθιστόρημα σε φωτοτυπίες

Χρόνος: 5 διδακτικές ώρες

Θέμα: Τα βασικά συστατικά μιας ιστορίας και η δημιουργία των δικών μας ιστοριών.

Στόχοι: α) παρουσίαση των προσώπων της ιστορίας β) παρουσίαση του χρόνου γ) αφήγηση από την οπτική ενός άλλου χαρακτήρα δ) δημιουργία μιας διαφορετικής ιστορίας με μετατροπή ενός βασικού συστατικού της πλοκής (είτε χαρακτήρα είτε χρόνου είτε τόπου).

Κριτήρια αξιολόγησης: βαθμός κατανόησης του κειμένου, πρωτοτυπία παρουσίασης, συνεργασία, δημιουργικότητα, κριτική ικανότητα, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου.

Α) Προετοιμασία. Χωρισμός μαθητών σε ομάδες και γνωστοποίηση του θέματος, των στόχων και των κριτηρίων αξιολόγησης. Εδώ, γίνεται και μια συζήτηση για τους όρους και τους κανόνες της συνεργασίας των μελών κάθε ομάδας και συντάσσεται ένα εκπαιδευτικό συμβόλαιο που υπογράφεται από τους μαθητές και αποτελεί το πλαίσιο της εργασίας τους.

Β) Πραγματοποίηση. Οι ομάδες αρχικά διαβάζουν το φωτοτυπημένο απόσπασμα, συζητούν για την ιστορία που υπάρχει μέσα σε αυτό και καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο θα δουλέψουν. Μοιράζονται τα καθήκοντα και φτιάχνουν ένα χρονοδιάγραμμα για κάθε επιμέρους εργασία που θα αποτελέσει τμήμα της τελικής τους παρουσίασης. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει, βοηθά και υποστηρίζει, ενώ παράλληλα παρατηρεί και κρατά σημειώσεις σε κάθε στάδιο εργασίας.

Γ) Αξιολόγηση. Οι ομάδες παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της εργασίας τους στην ολομέλεια της τάξης. Δίνεται χρόνος 10 λεπτών σε κάθε ομάδα για την παρουσίαση και για τις απαντήσεις σε ενδεχόμενα ερωτήματα των συμμαθητών τους. Στο τέλος, κάθε μέλος πρέπει να αναφέρει μια συγκεκριμένη δεξιότητα στην οποία βελτιώθηκε, μετά το πέρας του project. Ο εκπαιδευτικός αξιολογεί βάσει των προσδιορισμένων κριτηρίων, χωρίς να ξεχνά την θετική ανατροφοδότηση κάθε ομάδας.

2. Συνεργατική συναρμολόγηση (The Aronson Jigsaw puzzle)

Η ομαδοσυνεργατική μάθηση είναι μια ενεργητική μαθησιακή μέθοδος, κατά την οποία οι μαθητές γίνονται οι πρωταγωνιστές της εκπαιδευτικής διαδικασίας,

δουλεύοντας σε ομάδες, προκειμένου συνεργαζόμενοι να φέρουν εις πέρας τις προτεινόμενες υποθέσεις εργασίας. Μια μεγάλη πρόκληση στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα είναι να κινητοποιηθούν όλοι οι μαθητές, να νιώσουν ότι η φωνή τους είναι σημαντική, να πιστέψουν στον εαυτό τους και τις δυνατότητές τους, ώστε να αυτενεργούν και να δρουν προς την κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων τους. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στις αρχές της συνεργασίας και της αυτενέργειας των μαθητών, στη συνειδητοποίηση των συνηθειών που αφορούν τη σκέψη / κρίση και το συναίσθημα, στην κατάκτηση του τρόπου του «να μαθαίνω πώς να μαθαίνω», στην εφαρμογή πρακτικών που μπορεί να σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο ή όχι. Μέσω αυτής της μεθόδου καλλιεργούνται συγκεκριμένες δεξιότητες, όπως η παρατήρηση, η ικανότητα ακρόασης, η επικοινωνία (που περιλαμβάνει τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, το σημείο επαφής με τους άλλους, την ικανότητα να θέτουν κατάλληλες ερωτήσεις και τη δεκτικότητα στην ανατροφοδότηση), η ενσυναίσθηση.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει κατά νου το τρίπτυχο Mission – Vision – Values, προκειμένου να σχεδιάσει μια διδασκαλία με το εργαλείο Aronson Puzzle. Πιο συγκεκριμένα, χρειάζεται να έχει ξεκαθαρίσει το γενικότερο σκοπό/ αποστολή του συγκεκριμένου αντικείμενου, τους ειδικότερους στόχους/ προσδοκίες που αφορούν τους μαθητές και τις αξίες/ αρχές που διέπουν το σχεδιασμό της διδασκαλίας.

Πιο αναλυτικά, στην αρχική φάση, μετά από συζήτηση του εκπαιδευτικού με την ολομέλεια της τάξης καταρτίζεται ο τρόπος λειτουργίας και το πλαίσιο εργασίας εν είδει εκπαιδευτικού συμβολαίου που πρέπει να εμπεριέχει τους κανόνες και τις βασικές αρχές, όπως η υπευθυνότητα, ο αλληλοσεβασμός, η συνεργασία, η ενεργητική συμμετοχή, η ανακάλυψη των ιδιαίτερων ταλέντων/ κλίσεων και των προσωπικών ενδιαφερόντων. Οι μαθητές συναποφασίζουν και υπογράφουν τους σχετικούς κανόνες και είναι υπεύθυνοι για την τήρησή τους.

Εν συνεχεία, ο εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές τυχαία σε ομάδες, με τρόπο που ο ίδιος κρίνει προσφορότερο. Ο τρόπος εισαγωγής στο υπό διερεύνηση θέμα μπορεί να γίνει με τη διατύπωση μιας υποθετικής ερώτησης για την κινητοποίηση της φαντασίας και του ενδιαφέροντος των μαθητών. Με βάση το συγκεκριμένο θέμα, ο εκπαιδευτικός έχει από πριν καταρτίσει συγκεκριμένες δραστηριότητες, καθεμιά από τις οποίες ανατίθεται σε μια διαφορετική ομάδα. Κάθε δραστηριότητα περιλαμβάνει επιμέρους θέματα, όσα και ο αριθμός των μελών της ομάδας. Μόλις οι μαθητές μιας ομάδας αναλάβουν την δραστηριότητα, συζητούν και μοιράζονται τα επιμέρους θέματα με κριτήριο τα προσωπικά τους ενδιαφέροντα και ταλέντα (π.χ. ζωγραφική, μουσική, καταγραφή πληροφοριών, παρατήρηση κ.λπ.). Τα επιμέρους θέματα είναι έτσι διαμορφωμένα, ώστε από κάθε ομάδα να υπάρχει ένα μέλος που θα συνεργαστεί με μέλη από τις άλλες ομάδες. Δηλαδή, θα φύγει από την αρχική του ομάδα και θα συγκροτήσει την Ομάδα των Ειδικών στο επιμέρους θέμα που ανέλαβε, μαζί με τα αντίστοιχα μέλη των άλλων ομάδων. Για παράδειγμα, σε κάθε δραστηριότητα υπάρχει το επιμέρους θέμα της διερεύνησης και κατασκευής εικόνων. Έτσι, τα μέλη που έχουν αναλάβει το εν λόγω θέμα συγκροτούν μια νέα ομάδα, την Ομάδα των Ειδικών της εικόνας. Καλό θα ήταν, οι Ομάδες των Ειδικών να κατευθύνονται σε συγκεκριμένες γωνίες της αίθουσας που έχουν οριστεί ως

learning stations και αποτελούν μικρές γωνίες μάθησης ορισμένου θέματος, κάτι που βοηθά τους μαθητές να κινούνται, να εξασκούνται και να οριοθετούνται. Οι Ομάδες των Ειδικών συζητούν, αναλύουν, συνθέτουν και κάθε μέλος κρατά σημειώσεις και καταγράφει τα συμπεράσματα. Αφού ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, τα μέλη επιστρέφουν στις αρχικές τους ομάδες. Εκεί, καθένας εξηγεί και μεταφέρει στους υπόλοιπους τι έμαθε για το επιμέρους θέμα που είχε αναλάβει, από τη δουλειά που έγινε στην Ομάδα των Ειδικών. Έτσι, οι αρχικές ομάδες συνθέτουν τις ανταποκρίσεις/ απαντήσεις σε κάθε επιμέρους θέμα της δραστηριότητας που ανέλαβαν στην πρώτη φάση. Μέσα από αυτή τη μέθοδο, η τάξη συνδυάζεται με τη μορφή ενός παζλ και κάθε μαθητής νιώθει ότι κερδίζει την προσοχή, όταν θα μιλήσει στην αρχική του ομάδα, αισθάνεται σημαντικός και εμπλέκεται ενεργητικά στη μαθησιακή διαδικασία με έναν συγκεκριμένο ρόλο. Για περαιτέρω κινητοποίηση και εμπλοκή των μαθητών στο σχεδιασμό της διδασκαλίας, μπορεί να δοθεί στους μαθητές, στο τέλος της διαδικασίας, η δυνατότητα να αποφασίσουν μια πιθανή ερώτηση για μελλοντικό διαγώνισμα. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει ένα ποσοστό των προτάσεων των μαθητών για να τις συμπεριλάβει στα θέματα της εξέτασης (περίπου 25- 50%), ώστε οι μαθητές να νιώθουν ότι έχουν ενεργό συμμετοχή ακόμα και στον καθορισμό της εξεταστέας ύλης.

Μια παραλλαγή αυτής της μεθόδου είναι η μικροδιδασκαλία (microlearning / peer teaching). Σε μια τάξη 25-30 μαθητών, προκειμένου να εξηγηθεί ένα συγκεκριμένο θέμα, ο εκπαιδευτικός επιλέγει τους 4-5 πιο ικανούς και κατάλληλους μαθητές που κατά την κρίση του μπορούν να αντεπεξέλθουν αποτελεσματικότερα στην αντιμετώπιση του συγκεκριμένου θέματος. Αφού τους δώσει συγκεκριμένες οδηγίες, χωρίζει την τάξη σε ομάδες και ορίζει τους επιλεγμένους μαθητές ως mini teachers για το εν λόγω θέμα. Εδώ θα πρέπει να δοθεί προσοχή, ώστε να μην επιλέγονται κάθε φορά οι ίδιοι μαθητές και να μην γίνονται διακρίσεις σε καλούς και κακούς.

3. Επίλυση προβλήματος (Design Thinking)

Το Design Thinking είναι μια δομημένη προσέγγιση με στόχο την παραγωγή και ανάπτυξη νέων ιδεών, σχεδίων εργασίας για την επίλυση προβλημάτων με έναν πρωτότυπο και δημιουργικό τρόπο. Είναι πρώτα από όλα μια μέθοδος που μπορεί να εφαρμοστεί μεταξύ των εκπαιδευτικών σε ένα σχολείο, προκειμένου να επιλυθούν συγκεκριμένα προβλήματα που έχουν παρατηρηθεί σε μαθητές ή στη διδασκαλία ορισμένων διδακτικών αντικειμένων. Ωστόσο, μπορεί εξίσου αποτελεσματικά να εφαρμοστεί και ως μέθοδος διδασκαλίας που εστιάζει στην επίλυση ενός ζητήματος που συνδέεται με ένα μάθημα και αφορά τους ίδιους τους μαθητές.

Η διαδικασία της Επίλυσης Προβλήματος περιλαμβάνει 6 στάδια:

- 1) Empathy. Δραστηριότητες που αφορούν την κατανόηση του άλλου, του διαφορετικού, την ερμηνεία της γλώσσας του σώματος και την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης. Επί παραδείγματι, η ολομέλεια χωρίζεται σε δυο μεγάλες ομάδες. Η μια ομάδα απομονώνεται από την άλλη. Στη μια ζητείται κάθε μέλος να προετοιμάσει την παρουσίαση της αγαπημένης του ασχολίας. Στην άλλη ζητείται κάθε μέλος είτε να συμφωνήσει με το άτομο που θα τύχει και θα ακούσει την παρουσίαση είτε να διαφωνήσει, επιμένοντας στην ανάλογη

στάση του σώματος και την έκφραση του προσώπου. Μετά το τέλος της διαδικασίας, οι συμμετέχοντες συζητούν για το πώς ένιωσαν και αποκαλύπτονται οι πραγματικές στάσεις των ατόμων της ομάδας που είχε οδηγίες να αντιδράσει με συγκεκριμένο τρόπο.

- 2) Define. Προσδιορίζεται το πρόβλημα που αφορά την ομάδα.
- 3) Ideate. Αναζητούνται πιθανές λύσεις για το προσδιορισμένο πρόβλημα. Οι ιδέες καταγράφονται αυθόρμητα και χωρίς λογοκρισία (καταιγισμός ιδεών)
- 4) Prototype. Επιλέγεται η πιο κατάλληλη, χρήσιμη και πρωτότυπη ιδέα/ λύση και γίνεται προσπάθεια ώστε αυτή να αποκτήσει χειροπιαστή/ εφαρμόσιμη μορφή.
- 5) Test. Γίνεται δοκιμή για να εξεταστεί κατά πόσον η επιλεγμένη λύση είναι όντως χρήσιμη και εφαρμόσιμη. Σε περίπτωση αποτυχίας, η διαδικασία ξεκινά από την αρχή. Είναι χρήσιμο να καταρτιστεί ένα πρόγραμμα με βήματα/ αποφάσεις που πρέπει να εφαρμοστούν σταδιακά για την επίλυση του συγκεκριμένου προβλήματος.
- 6) Implement. Η επιλεγμένη ιδέα/ λύση, εφόσον έχει περάσει από το test, εφαρμόζεται στην πράξη.

4. Educative coaching

Πρόκειται για μια μέθοδο που βασίζεται στις μαθησιακές διαδικασίες της κατηγορίας «μαθαίνω πώς να μαθαίνω». Ο κύριος στόχος είναι να δοθούν στον ίδιο τον εκπαιδευτικό τα κατάλληλα εργαλεία για τη διερεύνηση των προσωπικών, ακαδημαϊκών και επαγγελματικών στόχων των μαθητών του. Είναι ένας τρόπος συλλογής πληροφοριών για τους μαθητές, ώστε ο εκπαιδευτικός να τις χρησιμοποιήσει κατά το σχεδιασμό της διδασκαλίας. Ένα παράδειγμα αυτής της μεθόδου αποτελεί η εφαρμογή του Mandala, δηλαδή της οπτικής / γραφικής αναπαράστασης σε μορφή κολάζ των απαντήσεων σε μια αρχική ερώτηση, όπως Ποιος είμαι τώρα; Ποιος θα είμαι στο μέλλον ή Τι μου αρέσει και τι όχι σε ένα συγκεκριμένο μάθημα.

Ειδικότερα, κατά την εφαρμογή αυτής της μεθόδου, ο εκπαιδευτικός φέρνει στην τάξη ποικιλία περιοδικών και εφημερίδων, ψαλίδια και κόλλα. Αφού διατυπωθεί στον πίνακα η αρχική ερώτηση, δίνονται εξηγήσεις στους μαθητές για τον τρόπο εργασίας. Η δουλειά εδώ είναι προσωπική/ ατομική. Κάθε άτομο έχει μπροστά του ένα λευκό A3 χαρτί. Για τη δημιουργία του mandala, χωρίζουμε το χαρτί σε τέσσερα επιμέρους κάδρα, καθένα από τα οποία έχει την εξής λειτουργία:

<u>Vision</u> Εικόνες που αφορούν: - Στόχους - Προσδοκίες - Επιθυμίες	<u>Learning</u> Εικόνες που αφορούν: - Ικανότητες - Εργαλεία - Τεχνικές Ό,τι πιστεύω ότι πρέπει να μάθω για να επιτύχω τους στόχους μου
<u>Unlearning</u> Εικόνες που αφορούν:	<u>Social Emotional</u> Εικόνες που αφορούν:

<ul style="list-style-type: none"> - Πράγματα που με περιορίζουν και με κρατούν πίσω - Πράγματα που απορροφούν την ενέργειά μου - Εμπόδια, δυσκολίες 	<ul style="list-style-type: none"> -πράγματα που με κάνουν να χαίρομαι -δραστηριότητες που με γεμίζουν με ενέργεια - άνθρωποι που με υποστηρίζουν
---	--

Τα άτομα που συμμετέχουν στη διαδικασία αναζητούν εικόνες από τα διαθέσιμα έντυπα, τις κόβουν και τις κολλούν στα αντίστοιχα κάδρα για να φτιάξουν το δικό τους mandala. Η οπτικοποίηση των στάσεων, αξιών, στόχων και διαθέσεων αποκτά συμβολική σημασία και ωθεί τα άτομα να σκεφτούν για τον εαυτό τους έξω από το καθορισμένο πλαίσιο (thinking outside of the box). Είναι σημαντικό να διατεθεί επαρκής χρόνος, ώστε να ολοκληρωθεί η όλη διαδικασία. Στο τέλος, όποιο άτομο επιθυμεί παρουσιάζει το mandala που δημιούργησε, δίνοντας τις απαραίτητες επεξηγήσεις.

Επίλογος

Το πρόγραμμα «Τέσσερα εργαλεία για την καινοτόμο εκπαίδευση» ολοκληρώθηκε με την επίσκεψη των συμμετεχόντων σε ένα δημόσιο σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Βαλένθια της Ισπανίας. Εκεί, πραγματοποιήθηκε ξενάγηση στις εγκαταστάσεις του σχολείου, καθώς και μια παρουσίαση στον χώρο της βιβλιοθήκης σχετικά με το ισπανικό εκπαιδευτικό σύστημα και τα καινοτόμα προγράμματα που εκπονούνται από συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς του εν λόγω σχολείου σε συνεργασία με σχολεία άλλων χωρών (στα πλαίσια του ERASMUS για μαθητές). Μέσα από τη συζήτηση με εκπαιδευτικούς του σχολείου, διαπιστώθηκαν οι κοινοί τόποι ως προς τον τρόπο λειτουργίας και το ισχύον πλαίσιο τόσο του ισπανικού όσο και του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Παράλληλα, έγινε ανταλλαγή ιδεών και προτάσεων καλών πρακτικών και υπήρξε η πρόθυμη διάθεση για τη συνεργασία των σχολείων, από τα οποία προέρχονταν οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Στιγμιότυπο από τις εργασίες του σεμιναρίου

Άποψη από την πόλη της Βαλένθια

Άποψη από την πόλη της Βαλένθια

Σχολείο στη Βαλένθια